



נציבות תלונות הציבור על שופטים

תאריך: ט' אב תשס"ז
24 יולי 2007

תיקי תלונה: 871/06, 382/07 ואח'

חוות דעת 8/07

חובת ההנמקה

1. לאחרונה, עלתה בלשכתנו שאלת חובת ההנמקה. באחד המקרים, הלין המתלונן על כי פסק הדין שניתן בעניינו, בבית המשפט לתביעות קטנות, אינו מנומק כלל. נראה כי יש מקום לייחד דברים לנושא זה. עצם החובה לנמק פסק דין היא חלק מ"דרך ניהול משפט" ראויה, להבדיל מתוכן ההנמקה וטיבה שאין הנציבות מתערבת בהם והסמכות לעשות כן מסורה לערכאת הערעור בלבד.

2. תקנה 15(ב) לתקנות שיפוט בתביעות קטנות (סדרי דין), התשל"ז-1976 קובעת, כי פסק הדין בבית המשפט לתביעות קטנות "יהיה מנומק בצורה תמציתית". הוראה זו משקפת את חובתו היסודית של השופט, באשר הוא שופט וכנגזר ממהות תפקידו:

"שופט אינו יוצא ידי חובתו בלי לנמק את החלטותיו" (בג"צ 79/63 טרודלר נ' פקידי הבחירות לוועדות החקלאיות, פ"ד יז(4) 2503, 2516).

"הצדק הדיוני מחייב קיומם של כללי הצדק הטבעי, שעניינם [בין היתר...] חובת ההנמקה" (בג"צ 3914/92 לב נ' בית הדין הרבני האזורי, פ"ד מח(2) 491, 501-502).

עניין שנדון בפני ערכאה שיפוטית שהוציאה תחת ידיה החלטה שאינה מנומקת "אי אפשר לומר עליו שזכה לידון כראוי בפני אותה ערכאה" (רע"פ 1516/90 יקב הגליל נ' מדינת ישראל (לא פורסם)).

משלא קיים בית המשפט "את חובת ההנמקה, ולו רק במקצת... די בכך כדי לבטל את החלטתו" (רע"ב 3019/98 מדינת ישראל נ' ארזי, פ"ד נב(2) 743, 748-749).

"שיפוט על-פי שיקול דעת אסור לו שיהפך לשיפוט שרירותי. כדי למנוע סכנה זאת אין אמצעי בדוק יותר מאשר הנמקה מלאה של פסק-הדין" (מ' לנודי "הלכה ושיקול דעת בעשיית משפט" משפטים א (תשכ"ח-תשכ"ט) 292, 303).

"ההנמקה הינה חלק בלתי נפרד מכל פסק דין... ובלעדיה לא ניתן לומר ש[העניין] זכה להתברר בבית המשפט" (רע"א 1982/05 מקומון כל הצפון נ' פלוני, פדאור 06 (2) 418; ראו גם: ע"פ 446/01 רודמן נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(5), 25, 30).

3. מכאן, כי מתן פסק דין ללא הנמקה כלשהי, היכולה להיות, לפי נסיבות המקרה, תמציתית כנדרש בבית המשפט לתביעות קטנות אינה עולה בקנה אחד עם דרך ניהול משפט (justice administration) ראויה. בין היתר, העדר מוחלט של הנמקה עומד בניגוד להוראת החוק הרלוונטי; פוגע בכללי הצדק הטבעי; ומערער על עצם קיומו של הליך שיפוטי הראוי לשמו. על השופטים להקפיד על מילויה של חובת ההנמקה, המהווה חלק מחובותיהם המקצועיות והאתיות הראשונות במעלה.

בכבוד רב,

ט' שטרסברג-כהן
נציבת תלונות הציבור על שופטים